

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-35>

УДК 330.145:339

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ

GLOBAL TRENDS IN INTERNATIONAL CAPITAL FLOWS

Гаврилюк Іванна Іванівнакандидат економічних наук, в.о. доцента,
Львівський національний університет природокористування
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9517-3021>**Havrylyuk Ivanna**

Lviv National University of Nature Management

Дана стаття аналізує сучасні географічні особливості руху прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у світі та специфіку участі окремих країн у світових інвестиційних процесах. Проаналізовано нові тенденції у географії руху капіталу та зміни в секторальному розподілі ПІІ в країнах різного типу. Результати цього аналізу дозволяють зрозуміти вплив цих процесів на світову економіку і спрогнозувати подальший рівень розподілу міжнародних фінансових інвестицій у майбутньому. Такий прогноз може бути корисним для розвитку стратегій інвестиційної політики національних та міжнародних рівнів, а також для розробки економічних стратегій країн з метою максимізації користі від міжнародних інвестицій та забезпечення стійкого економічного розвитку. У цій статті досліджується тенденції та динаміка руху прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у глобальній економіці, які є важливою матеріальною основою для інноваційних процесів. Результати дослідження дозволяють визначити та систематизувати основні тренди, які формують нову якість транскордонних ПІІ в посткризових умовах.

Ключові слова: міжнародний рух капіталу, інвестиції, прямі іноземні інвестиції, світова економіка, експорт та імпорт, міжнародний ринок капіталу.

An analysis of the impact of these processes on the world economy allows us to understand the directions and factors influencing the distribution of international financial investment and its correlation with the GDP of countries. On the basis of this analysis, it is possible to make some predictions about the future development of economic processes. For example, if it turns out that certain countries or regions are becoming more attractive for investment due to improvements in their investment climate or infrastructure development, then we can expect an increase in the volume of foreign investment in these regions. This may lead to an increase in the GDP of these countries. On the other hand, if geopolitical or economic risks arise, such as conflicts or economic downturns, international investment may be redistributed, reduced or changed. In addition, the innovation activity of countries, their technological achievements and the level of human capital are of great importance. Countries with a high level of innovation and a developed economy may be more attractive to foreign investors, which also contributes to GDP growth. Thus, analysing the impact of different factors on the distribution of international investment and its correlation with countries' GDP makes it possible to predict future economic trends and develop strategies to stimulate economic growth. The financial and economic consequences of the crisis are changing the nature and direction of global investment flows. These challenges are creating new conditions for the development of debt and equity markets. The author identifies a number of factors that characterise the current stage of development of global investment processes and the mechanisms of their implementation. This allows for a deeper understanding of current trends in the global investment sphere and identifies possible ways for further development of investment strategies at the international level. Finding ways out of the economic crisis and attracting investment capital to the national economy is important for creating favourable conditions for economic development. Indeed, analysing the impact of these processes on the world economy allows us to understand which directions and factors influence the distribution of international financial investments and their correlation with the GDP of countries. On the basis of this analysis, it is possible to make some predictions about the future development of economic processes.

Keywords: international capital flows, investments, foreign direct investment, world economy, exports and imports, international capital market.

Постановка проблеми. Зі зростанням розвитку національних економік через створення робочих місць, використання зарубіжного досвіду управління, доступ до передових

технологій, підвищення конкурентоспроможності та збільшення експортного потенціалу. Приваблення інвестицій є ключовим фактором для соціально-економічного зростання країни, перебудови її економіки та підвищення конкурентоспроможності. Успішність цих завдань залежить від ефективного використання внутрішніх інвестиційних ресурсів та привертання іноземних інвестицій. Країни змагаються за увагу інвесторів, впроваджуючи заходи для стимулювання інвестиційного розвитку та перетворюючи глобальні потоки капіталу. Вивчення міжнародного руху капіталу та виявлення сучасних тенденцій їх географічного та секторального розподілу має важливе значення як у теорії, так і на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різні аспекти інвестування вивчаються в наукових дослідженнях, політичних дискусіях та практичних застосуваннях, де присвячені праці науковців, політиків, практиків. Географічні аспекти інвестиційної діяльності, зокрема пов'язаної із ПІІ, є однією з актуальних тем географічних досліджень, що знайшло відображення у працях Філіпенко А. С. [10], Бондар Є. М. [1], Лаба І. З. [3], Семенов А. [8], Хомутенко Л. І. [9] та інших дослідників, відображають різноманітні аспекти географії інвестування, такі як географічний розподіл прямих іноземних інвестицій, вплив інвестицій на розвиток регіонів та країн, геополітичні чинники, що впливають на інвестиційну активність, та інші аспекти.

Ці дослідження є важливим доповненням до загального розуміння та аналізу міжнародних інвестиційних процесів і можуть бути корисними для прийняття рішень у сфері політики, бізнесу та науки. Розуміння географічних аспектів інвестування допомагає зрозуміти та врахувати різноманітні фактори, які впливають на розподіл та ефективність інвестицій у різних регіонах світу.

Мета статті. Метою даного дослідження є виявлення сучасних тенденцій руху прямих іноземних інвестицій у світі та особливостей участі країн та їх груп в інвестиційному процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прямі іноземні інвестиції – це транскордонні інвестиції, які спрямовані на отримання контролю або впливу на діяльність підприємства шляхом участі в його капіталі. Статистика прямих іноземних інвестицій включає дані про потоки, запаси та доходи, що виникають у зв'язку з такими інвестиціями. Досвід азійських країн, таких як Сінгапур,

Японія та Китай, показує, що розвиток інноваційно-інвестиційної системи сприяє швидкому та потужному економічному зростанню. Ця сфера є швидкозмінюваною і потребує систематичного та комплексного втручання з боку держави. Ефективна політика в цьому напрямі дозволить оптимально використовувати ресурси держави та приноситиме економічні вигоди у майбутньому.

Міжнародний рух капіталу є важливим фактором у світовій економіці, сприяючи розвитку торгівлі, інвестицій, технологій та економічного зростання. У 2023 році міжнародний рух капіталу продовжував зростати, незважаючи на негативні наслідки пандемії COVID-19 та російсько-української війни. За даними Світового банку, надходження прямих іноземних інвестицій у світову економіку в 2023 році склали 1,65 трильйона доларів США, що на 8% більше, ніж у 2022 році [7].

Основними напрямками руху капіталу були розвинені країни та країни, що розвиваються, з підвищеним попитом на інвестиції в технологічні компанії та галузі охорони здоров'я.

В таблиці 1 представимо статистику прямих іноземних інвестицій (ПІІ) України та ряду інших держав у 2022 році.

Аналізуючи ПІІ країн світу, бачимо перше місце займає США, де фонд ПІІ займає 388078,000 млн.дол. США а чистий приплив, як відсоток ВВП – 1,524%, Україна 123 місце де фонд ПІІ займає 366,000 млн.дол. США а чистий приплив, як відсоток ВВП – 0,228%.

Сучасні ПІІ спрямовуються переважно в розвинені країни, а не ті, що розвиваються, і їхнім головним результатом є не надмірна експлуатація чи "завоювання слаборозвинених країн", а взаємозв'язок економік і капіталів, а не надприбутки та підвищення ефективності. Що стосується інвестицій у цінні папери, то інтернаціоналізація капіталу через діяльність транснаціональних корпорацій (ТНК) і постійний рух фондових ринків, валютних ринків і фінансових установ унеможливають розрізнення або вимірювання внутрішніх та іноземних інвестицій. Грошові потоки на глобальній арені в умовах стрімкого зростання цін на ринках капіталу [6].

Сьогодні прибуток від експортованого капіталу все частіше реінвестується в розвиток виробництва в країні-одержувачі, а не повертається на батьківщину. Згідно з наявними даними, глобальні потоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у 2022 році становили 1,58 трильйона доларів США, що на 645 доларів США більше порівняно з надзвичайно

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції деяких країн світу за 2022 рік

Номер в рейтингу Світового банку	Країна	Фонд ПІІ (млн дол. США)	Чистий приплив, як відсоток ВВП
1	США	388 078,000	1,524%
2	Китай	180 166,881	1,003%
3	Сінгапур	140 844,052	30,173%
4	Гонконг	120 951,629	33,613%
5	Франція	105 424,958	3,788%
6	Бразилія	91 502,104	4,765%
7	Австралія	67 118,916	4,006%
8	Канада	53 705,242	2,510%
9	Швеція	50 046,398	8,541%
10	Індія	49 940,258	1,475%
123	Україна	366,000	0,228%
199	росія	- 40 043,500	-1,787%
201	Люксембург	- 322 053,781	-391,437%

Джерело: складено автором на основі [7]

низьким (через пандемію) рівнем у 2020 році (рис. 1).

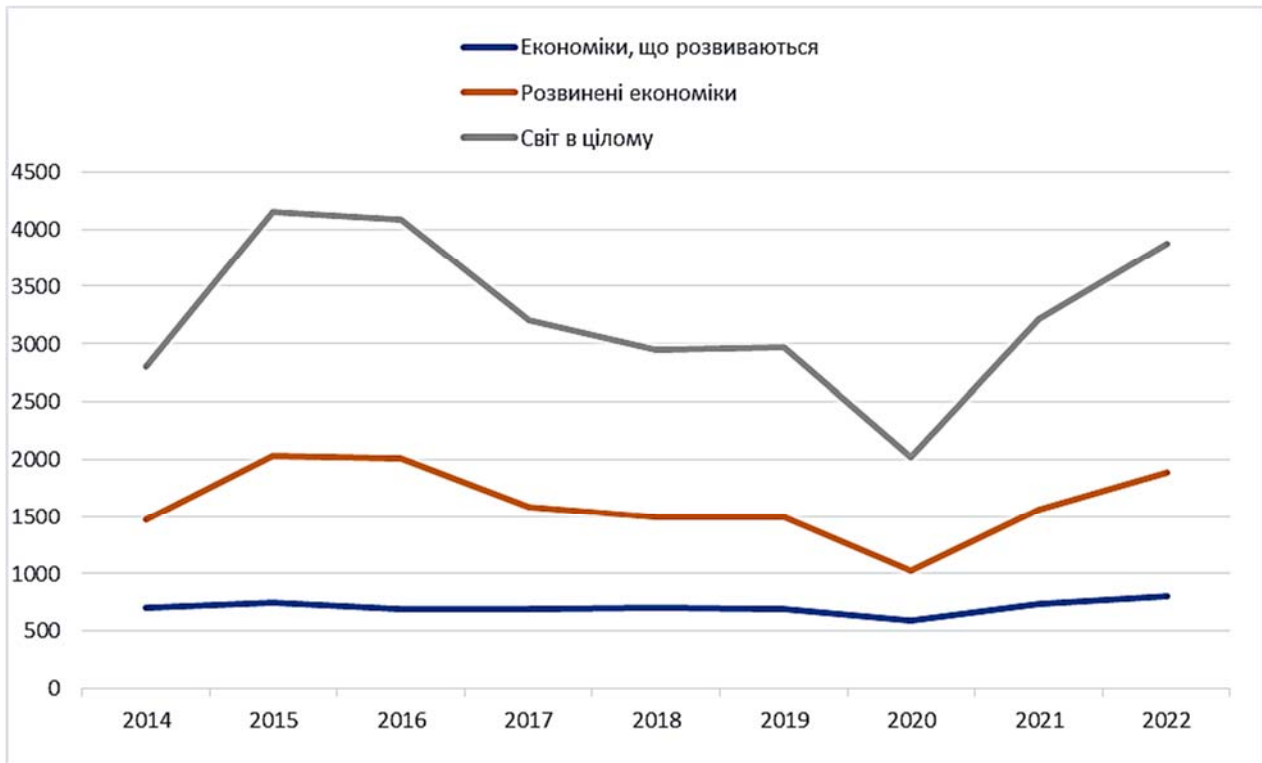
Існує багато проблем, що спричиняє необхідність її якісного перетворення. Адже ефективність економіки України залежить від ступеня інтеграції світових зв'язків, глобалізації взаємних відносин між країнами, що позначається на позиції країни у світових показниках та сприяє стабілізації її розвитку [2].

Незважаючи на зниження притоку ПІІ, США (318 млрд доларів США) залишилися головним світовим напрямком для ПІІ у 2022 році, за ними йдуть Китай (180 млрд доларів США) та Бразилія (85 млрд доларів США), тоді як відтік ПІІ з країн ОЕСР скоротився на 14% до 1 067 млрд доларів США, США, тоді як приплив ПІІ з країн ОЕСР збільшився на 9%, за винятком нещодавньої тенденції з Люксембургу. Значною мірою це зростання відбулося завдяки рекордно високому відтоку з Австралії; серед інших країн, що сприяли збільшенню ПІІ, були Швеція та Велика Британія, переважно завдяки внутрішньофірмовим переведенням боргів, а також Іспанія, яка зафіксувала від'ємний відтік у 2021 році [12].

За даними Світового банку, у 2023 році розвинені економіки зазнають уповільнення темпів зростання до 0,5%. Враховуючи глибину рецесії за останні два десятиліття, це може бути ознакою глобальної рецесії. Однак у 2024 році вони продемонструють незначне прискорення економічного зростання до 1,6%.

Економіка Сполучених Штатів залишається провідною серед розвинених країн та основним мотором світової економіки. Тому особлива увага приділяється її розвитку. Світовий банк скоригував попередній прогноз зростання ВВП США на 2023 рік на 1,9 пунктів вниз, до 0,5%, але передбачив відновлення на 2024 рік до 1,6%, що відображає загальну ситуацію в розвинених країнах. Сподівається, що в США у поточному році макроекономічна політика посилиться для стримування інфляції, разом з наслідками підвищення відсоткових ставок у 2022 році. Ця ситуація впливатиме на економічну активність і ринки праці та зарплати. Також важливий розвиток економіки в країнах Єврозони, де Світовий банк зменшив прогноз економічного зростання на 2023 рік на 1,9 пунктів, що може призвести до нульового зростання. Основними факторами впливу на економіку Єврозони є складнощі з енергоресурсами та жорсткість монетарної політики. Проте до кінця року очікується стабілізація економіки і зниження інфляції, завдяки зменшенню попиту на ринках праці та енергоресурси. Дії, вжиті у 2024 році, сприятимуть відновленню економічного зростання в Єврозоні на 1,6%.

Прогнозується, що економіка країн Східної Азії та Тихоокеанського регіону прискориться до 4,3% у 2023 році і подальше збільшення до 4,9% у 2024 році. Важливу роль у цьому регіоні відіграватимуть економіки Китаю,

Рис. 1. Приплив прямих зарубіжних інвестицій у 2014–2022 рр., загальносвітової та за групами країн, млрд. дол. США.

Джерело: сформовано згідно [11]

Індонезії та Таїланду, і від їхнього стану значною мірою залежатиме подальший розвиток подій. Наприклад, Світовий банк очікує зниження темпів зростання економіки Китаю у 2023 році на 4,3%, у зв'язку з пандемією та пов'язаними з нею перешкодами у ланцюгах постачання, зниженням зовнішнього попиту та проблемами у секторі нерухомості. Проте у 2024 році прогнозується оптимістичніше зростання ВВП Китаю на рівні 5%.

У регіоні Європи та Центральної Азії передбачається зниження ВВП до 0,1% у 2023 році, а потім зростання до 2,8% у 2024 році. Значний вплив на стан економіки регіону матимуть економіки Туреччини, Польщі, України та Росії [5].

Прогнозується, що міжнародний рух капіталу у 2024 році продовжить зростати, і це зростання буде обумовлене кількома факторами:

1. Очікується, що темпи економічного зростання у світі у 2024 році складуть близько 3,5%. Це стимулюватиме попит на інвестиції, оскільки інвестори шукають можливості отримати прибуток в умовах розширення економіки.

2. Деглобалізація, яка спостерігається в останні роки, може призвести до збільшення

інвестицій у країни, що розвиваються, які стають більш привабливими для інвесторів. Це може бути пов'язано зі змінами у торговельних угодах та політичними змінами, що роблять деякі ринки більш відкритими для іноземного капіталу.

3. Цифрова трансформація, яка відбувається в усіх сферах економіки, створює нові можливості для інвестицій. Це охоплює інновації в технологіях, штучний інтелект, кібербезпеку, електронну комерцію та інші сектори, які привертають увагу інвесторів, що шукають високі ризики та високі можливі доходи.

На рух капіталу у 2024 році можуть негативно вплинути наступні фактори:

1. Геополітичні конфлікти, такі як російсько-українська війна, а також напруженість у відносинах між Китаєм і США, можуть призвести до зменшення інвестицій у країни, що розташовані в регіонах з високими геополітичними ризиками. Це може бути спричинене страхом інвесторів перед можливими втратами через конфлікти та нестабільність у цих регіонах.

2. Підвищення рівня інфляції у світі може також призвести до зниження інвестицій-

ної активності. Інвестори можуть віддавати перевагу вкладенням у більш консервативні активи, щоб захистити свої кошти від втрат внаслідок інфляції.

Міжнародний рух капіталу має як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, він сприяє економічному зростанню, підвищенню ефективності виробництва та інновацій. З іншого боку, він може призводити до нестабільності фінансових ринків та посилення нерівності між країнами.

Виділення напрямків виходу з економічної кризи та залучення інвестиційного капіталу в економіку держави важливо для створення сприятливих умов для розвитку економіки. Деякі можливі напрями виходу з кризи та залучення інвестицій можуть включати:

1. Стимулювання інвестиційного клімату: Для залучення інвестиційного капіталу в економіку необхідно створювати сприятливі умови для бізнесу, такі як зниження бюрократичних перешкод, поліпшення правового середовища, заохочення інновацій та підтримка підприємництва.

2. Інфраструктурні проекти: Розвиток інфраструктури є ключовим для приваблення інвестицій та стимулювання економічного зростання. Інвестиції в будівництво доріг, залізниць, портів, аеропортів та інших інфраструктурних об'єктів можуть повернути інвесторів та створити нові можливості для розвитку бізнесу.

3. Розвиток людського капіталу: Інвестування в освіту, навчання та розвиток кваліфікацій працівників може покращити продуктивність праці та конкурентоспроможність економіки.

4. Промоція інновацій та досліджень: Підтримка інновацій та наукових досліджень може сприяти створенню нових технологій та продуктів, що поверне інвестиції в економіку.

5. Підтримка малого та середнього бізнесу: Розвиток малого та середнього бізнесу

може створити нові робочі місця та сприяти розвитку місцевих громад.

Ефективне використання інвестиційного капіталу для створення сприятливих умов для розвитку економіки може сприяти подоланню економічної кризи та забезпечити сталий розвиток у майбутньому.

Для того, щоб міжнародний рух капіталу був сприятливим для розвитку всіх країн, необхідно вжити заходів щодо подолання цих викликів. Наприклад, потрібно зміцнити фінансову стабільність, покращити інвестиційний клімат в країнах, що розвиваються, та підвищити рівень освіти та підготовки кадрів. Також важливо здійснювати ефективну політику міжнародного співробітництва для зменшення геополітичних напруг і стимулювання мирного розвитку [4].

Висновки. Так, прямі іноземні інвестиції є важливою складовою міжнародної фінансової системи, а Україна активно взаємодіє з цими інвестиційними потоками. Навіть якщо наразі питома вага прямих іноземних інвестицій у порівнянні з іншими джерелами інвестицій є невеликою, ці інвестиції все ж є важливим джерелом капіталу для розвитку економіки.

Прямі іноземні інвестиції сприяють мобілізації та руху капіталу, а також оптимізації міжнародного поділу праці через здатність реалізувати конкурентні переваги. Ці інвестиції можуть приносити нові технології, управлінський досвід та залучати іноземні компанії, що сприяє економічному зростанню та розвитку.

Зважаючи на динамічний характер світових інвестиційних процесів, важливо, щоб дослідники стежили за новими тенденціями у географічній та галузевій структурі прямих іноземних інвестицій. Це допомагає країнам, включаючи Україну, краще розуміти динаміку міжнародних інвестиційних відносин та розробляти ефективні стратегії для залучення та збереження іноземних інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бондар Є. М. Теоретичні погляди на міжнародний рух позикового капіталу у відтворювальному процесі. *Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2017. № 1. С. 101–107.
2. Гаврилюк, І. (2023). Динаміка та тенденції розвитку міжнародної торгівлі в Україні. *Економіка та суспільство*, (47). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-33>
3. Лаба І. З. Державне регулювання міжнародного переміщення капіталу в малих відкритих економіках: дис. канд. ек. Львівський нац. ун-т. ім. Івана Франка. Львів. 2019. 232 с.
4. Міжнародний рух капіталу: тенденції та перспективи (linkedin.com). URL: <https://www.linkedin.com/pulse/>
5. Національний інститут регіональних досліджень. URL: niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/perspektyvy-svitovoyi-ekonomiky-v-2023-2024-roka
6. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>

7. Офіційний сайт Світового банку (The World Bank). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>
8. Семенов А. Міжнародний рух прямих інвестицій. *Економіка України*. 2015. № 2. 67–79 с.
9. Хомутенко Л. І. Особливості розвитку міжнародного руху капіталу на сучасному етапі. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. Дніпропетровськ : ПДАБА, 2016. № 113. С. 5–14.
10. Філіпенко А.С., Будкін, В.С., Рогач О.І. *Світова економіка: підручник*. Київ : 2007. 582 с.
11. International Capital Movements: Meaning and Effects | Economics. URL: www.economicdiscussion.net/international-capitalmovements/internationalcapital-movements-meaning-and-effects-economics/30579.
12. OECD International Direct Investment Statistics. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/oecd-international-direct-investment-statistics-2022_deedc307-en

REFERENCES:

1. Bondar E. M. (2017). Teoretychni pohlyady na mizhnarodnyy rukh pozykovoho kapitalu u vidtvoryuval'nomu protsesi [Theoretical views on the international movement of loan capital in the reproduction process]. *Teoretychni ta praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noyi vlasnosti*, vol. 1, pp. 101–107. [in Ukrainian].
2. Havrylyuk I. (2023). Dynamika ta tendentsiyi rozvytku mizhnarodnoyi torhivli v Ukraini. [Dynamics and trends in the development of international trade in Ukraine]. *Економіка та суспільство*, (47). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-33>. [in Ukrainian].
3. Laba I. Z. (2019). *Derzhavne rehulyuvannya mizhnarodnoho peremishchennya kapitalu v malykh vidkrytykh ekonomikakh: dys. kand. ek.* [State regulation of international capital movement in small open economies: dissertation]. L'vivs'kyy nats. un-t. im. Ivana Franka. L'viv. 232 p. [in Ukrainian].
4. International movement of capital: trends and prospects (linkedin.com). (2024). Available at: <https://www.linkedin.com/pulse/> [in Ukrainian].
5. National Institute of Regional Studies. (2024). Available at: niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosnyy/perspektyvy-svitovoyi-ekonomiky-v-2023-2024-roka. [in Ukrainian].
6. Official website of the International Monetary Fund [Electronic resource]. (2023). Available at: <http://www.imf.org> [in Ukrainian].
7. Official website of the World Bank (The World Bank). (2023). [Electronic resource]. Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>
8. Semenov A. (2015). Mizhnarodnyy rukh pryamykh investytsiy [International direct investment movement]. *Економіка України*, vol. 2, pp. 67–79. [in Ukrainian].
9. Khomutenko L. I. (2016). Osoblyvosti rozvytku mizhnarodnoho rukhu kapitalu na suchasnomu etapi [Features of the development of international capital movement at the current stage]. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. Dnipropetrovs'k: PDABA. Vol. 113, pp. 5–14 [in Ukrainian].
10. Filipenko A. S., Budkin, V. S., Rohach O. I. (2007). *Svitova ekonomika: pidruchnyk* [World economy: a textbook]. Kyiv, 582 p. [in Ukrainian].
11. International Capital Movements: Meaning and Effects | Economics [Electronic resource]. Available at: www.economicdiscussion.net/international-capitalmovements/internationalcapital-movements-meaning-and-effects-economics/30579
12. OECD International Direct Investment Statistics. Available at: https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/oecd-international-direct-investment-statistics-2022_deedc307-en